

Arkiv: FE-145
Journalpostnr.: 23/14187-1
Saksbehandler: Roger Mathiesen
Dato: 25.10.2023

Saksframlegg

Saksnr.	Utvalg	Møtedato
93/23	Formannskapet	07.11.2023

Budsjett 2024 og Handlingsplan 2024-2027 til offentlig høring

Kommunedirektørens innstilling:

Formannskapet sender forslag til årsbudsjett 2024 inkludert prisliste for kommunale tjenester og Handlingsplan (HP) 2024-2027 på høring. Høringsfristen settes til 21.november 2023 kl 15:00. Forslag til vedtakspunkter i rådmannens forslag legges til grunn:

1. Fremlagte forslag til HP 2024-2027 for Ringerike kommune godkjennes, med de føringer og premisser som fremgår av dokumentet.
2. Driftsbudsjettet for 2024 vedtas i samsvar med kommunedirektørens forslag i skjema etter forskriftens §5-4 første ledd, bevilgningsoversikt drift med de endringer som følger av kommunestyrets vedtak.
3. Nettobevilgninger til tjenesteområdene vedtas i samsvar med kommunedirektørens forslag etter forskriftens §5-4 annet ledd, bevilgningsoversikt drift pr budsjettområde med de endringer som følger av kommunestyrets vedtak.
4. Kommunedirektøren gis fullmakt til å fordele budsjetttrammene ned til den enkelte sektor i henhold til den administrative lederstruktur.
5. Kommunedirektøren gis fullmakt til å fordele lønnsvekst og pensjonsjusteringer, når disse blir kjent, på de enkelte tjenesteområdene i henhold til sentral avsetning.
6. Kommunedirektøren gis fullmakt til å gjøre administrative budsjettjusteringer ved organisasjonsendringer på tvers av rammeområdene dersom disse ikke har resultatmessig konsekvens.
7. Kommunedirektøren gis i medhold av Kommuneloven § 13-1, 7 ledd fullmakt til å inndra og omdisponere stillinger som et ledd i gjennomføring av vedtatte økonomiske rammer.
8. Det avsettes netto 30 millioner kroner til disposisjonsfond i 2024.
9. Investeringsbudsjettet for 2024 vedtas i samsvar med de tiltak og den finansiering som fremgår i kapittel for investeringsbudsjettet, jf skjema etter forskriftens §5-5 Bevilgningsoversikter investering med de endringer som følger av politisk vedtak.
10. Ringerike kommune tar opp inntil 197,8 millioner kroner i lån til finansiering av de investeringsprosjekter som det vedtatte budsjett forutsetter gjennomført i 2024, jf kommunelovens § 14-15 første ledd og kirkelovens § 15 sjette ledd. Avdragstid vurderes på bakgrunn av kommunestyrets vedtak vedrørende avdrag på lån, dog slik at krav om minimumsavdrag oppfylles. Kommunedirektøren gis fullmakt til å velge finansieringskilde og akseptere øvrige lånevilkår.

Kommunedirektøren gis anledning til å refinansiere alle lån i låneporteføljen til Ringerike kommune som krever det i budsjettåret 2024, og står fritt til å betale

budsjetterte avdrag på de lån en finner formålstjenlig, uavhengig av opprinnelig vedtak.

11. Ringerike kommune tar opp lån til videre utlån i Husbanken (startlån) inntil 80 millioner kroner, jf kommunelovens § 14-17. Kommunedirektøren gis fullmakt til å akseptere øvrige lånevilkår.
12. Skatt på inntekt og formue for 2024 fastsettes etter den maksimalsats Stortinget fastsetter.
13. I medhold av eiendomsskatteloven §§ 2 og 3 skal det skrives ut eiendomsskatt på alle faste eiendommer i hele kommunen.
 - a. Den generelle skattesatsen som skal gjelde for de skattepliktige eiendommer settes til 4,5 promille. I medhold av eiendomsskatteloven § 12 bokstav a differensieres satsene ved at den skattesats som skal gjelde for bolig- og fritidseiendommer settes til 3,5 promille med et bunnfradrag på 1 100 000 kroner.
 - b. Eiendomsskatten betales i tre terminer.
 - c. Ved taksering og utskrivning av eiendomsskatt benyttes kommunens eiendomsskattevedtekter.
 - d. Nye boliger fritas for eiendomsskatt i 2 år
14. Gebyrer, avgifter og brukerbetaling fastsettes ut i fra de til enhver tid gjeldende lover, forskrifter og retningslinjer.
15. Gebyrer, avgifter og brukerbetaling for 2024 vedtas i tråd med "Prisliste kommunale tjenester".
16. Nye gebyrer, avgifter og brukerbetaling gjøres gjeldende fra 1. januar 2024 dersom ikke annet er fastsatt.
17. Mål og resultatkrav for tjenesteområdene fastsettes i samsvar med budsjettdokumentet.
18. Driftstilskudd til Ringerike kirkelige fellesråd for 2024 settes til 23 500 000 kroner. Investeringstilskudd settes til 5 000 000 kroner.
19. Ordførers godtgjørelse settes til 100 prosent av stortingsrepresentanters godtgjørelse. Varaordførers godtgjørelse settes til 85 prosent av ordførers godtgjørelse. Øvrige folkevalgte godtgjørelse følger kommunens godtgjøringsreglement.

Sammendrag:

Kommunedirektørens fullstendige forslag til budsjett 2024 og HP 2024-2027 finnes på kommunens hjemmesider (<https://www.ringerike.kommune.no/aktuelt/kommunedirektorens-forslag-til-budsjett/>) eller gå direkte til dokumentet på denne linken:

Formannskapet 07.11.2023:

Behandling:

Fellesforslag H, SP, FrP, KrF, V og PP, foreslått av Benedicte Heieren Hundhammer, Høyre

Følger med ut på høring:

- Kommer ikke til å øke eiendomskatten
- Kommer til å opprettholde sommerskolen
- For oss har det vært en politisk prioritering å opprettholde dagens skole- og barnehagestruktur og kommer til å vise dette i budsjettet vi legger frem i desember.
- Kommer ikke til å kutte stillingen på Nes og kommer til å jobbe mot Sør-Aurdal for å øke elevtallet. Hvis vi vil noe med Nes og utvikle Nes er det viktig å opprettholde en skole.
- Kommer ikke til å kutte i Heggen barnehage.
- Vi skal gjøre det vi kan for å skjerme direkte tjenesteyting innen helse og oppvekst

- altså ansatte og brukere

Forslag som skal sendes ut på høring fra Arbeiderpartiet:, foreslått av Håkon Kvissel Ohren, Arbeiderpartiet

Drift:

- Ingen endring av eiendomsskatt, innretning og nivå 2023 videreføres
- Ungdomstrinnet på Nes skole opprettholdes, og det søkes politisk samarbeid med Sør Aurdal.
- Ingen reduksjon i ungdomskontakt-tilbud.

Investeringer:

- Nytt Hønefoss sykehjem prioriteres, oppstart så raskt som praktisk og økonomisk forsvarlig
- Byggetrinn 2 Alles Kulturhus, noe som vil være et sterkt bidrag til Ringerike kommunes kultursatsing på barn og unge

Selvkost:

- Ringerike Arbeiderparti innser at økning i kostnader til vann, avløp og rens (VAR) er utfordrende for mange innbyggere, spesielt når de fleste andre kostnader stiger. Vi vil ikke finne rom for å «subsidiere» abonnenter fra kommunens driftsbudsjett. En slik ordning vil ikke kunne rettes mot de som har minst, men tilfalle alle abonnenter.
- Det er viktig at selvkost- ordninger gjøres tilgjengelig og forståelig for alle innbyggere, vi ber Kommunedirektøren prioritere dette. Arbeiderpartiet vil vurdere andre innretninger som enn det som ligger i dagens modell fra Kommunedirektøren.

Ringerike Arbeiderpartiet ønsker en heltidskultur, hvor det i størst mulig grad skal utlyses stillinger i 100% der dette er mulig. Vi mener at dette er tiltak som er viktig for de ansatte og brukerne av kommunale tjenester.

Korrigerings av kommunedirektørens forslag punkt 19: Varaordførers godtgjøring settes til 76,5% av ordførers godtgjørelse.

Ordfører foreslo voteringsrekkefølge som ble enstemmig vedtatt.

Avstemming:

Forslag fra Ohren (AP) pva. AP og forslag fra Hundhammer (H) pva. H, SP, FRP, KrF, V og PP ble enstemmig vedtatt å følge budsjett ut på høring.

FS- 93/23 Vedtak:

Formannskapet sender forslag til årsbudsjett 2024 inkludert prisliste for kommunale tjenester og Handlingsplan (HP) 2024-2027 på høring. Høringsfristen settes til 21.november 2023 kl 15:00. Forslag til vedtakspunkter i rådmannens forslag legges til grunn:

1. Fremlagte forslag til HP 2024-2027 for Ringerike kommune godkjennes, med de føringer og premisser som fremgår av dokumentet.
2. Driftsbudsjettet for 2024 vedtas i samsvar med kommunedirektørens forslag i skjema etter forskriftens §5-4 første ledd, bevilgningsoversikt drift med de endringer som følger av kommunestyrets vedtak.
3. Nettobevilgninger til tjenesteområdene vedtas i samsvar med kommunedirektørens forslag etter forskriftens §5-4 annet ledd, bevilgningsoversikt drift pr budsjettområde med de endringer som følger av kommunestyrets vedtak.
4. Kommunedirektøren gis fullmakt til å fordele budsjetttrammene ned til den enkelte

- sektor i henhold til den administrative lederstruktur.
5. Kommunedirektøren gis fullmakt til å fordele lønnsvekst og pensjonsjusteringer, når disse blir kjent, på de enkelte tjenesteområdene i henhold til sentral avsetning.
 6. Kommunedirektøren gis fullmakt til å gjøre administrative budsjettjusteringer ved organisasjonsendringer på tvers av rammeområdene dersom disse ikke har resultatmessig konsekvens.
 7. Kommunedirektøren gis i medhold av KommuneLoven § 13-1, 7 ledd fullmakt til å inndra og omdisponere stillinger som et ledd i gjennomføring av vedtatte økonomiske rammer.
 8. Det avsettes netto 30 millioner kroner til disposisjonsfond i 2024.
 9. Investeringsbudsjettet for 2024 vedtas i samsvar med de tiltak og den finansiering som fremgår i kapittel for investeringsbudsjettet, jf skjema etter forskriftens §5-5 Bevilgningsoversikter investering med de endringer som følger av politisk vedtak.
 10. Ringerike kommune tar opp inntil 197,8 millioner kroner i lån til finansiering av de investeringsprosjekter som det vedtatte budsjett forutsetter gjennomført i 2024, jf kommunelovens § 14-15 første ledd og kirkelovens § 15 sjette ledd. Avdragstid vurderes på bakgrunn av kommunestyrets vedtak vedrørende avdrag på lån, dog slik at krav om minimumsavdrag oppfylles. Kommunedirektøren gis fullmakt til å velge finansieringskilde og akseptere øvrige lånevilkår.

Kommunedirektøren gis anledning til å refinansiere alle lån i låneporteføljen til Ringerike kommune som krever det i budsjettåret 2024, og står fritt til å betale budsjetterte avdrag på de lån en finner formålstjenlig, uavhengig av opprinnelig vedtak.

11. Ringerike kommune tar opp lån til videre utlån i Husbanken (startlån) inntil 80 millioner kroner, jf kommunelovens § 14-17. Kommunedirektøren gis fullmakt til å akseptere øvrige lånevilkår.
12. Skatt på inntekt og formue for 2024 fastsettes etter den maksimalsats Stortinget fastsetter.
13. I medhold av eiendomsskatteloven §§ 2 og 3 skal det skrives ut eiendomsskatt på alle faste eiendommer i hele kommunen.
 - a. Den generelle skattesatsen som skal gjelde for de skattepliktige eiendommer settes til 4,5 promille. I medhold av eiendomsskatteloven § 12 bokstav a differensieres satsene ved at den skattesats som skal gjelde for bolig- og fritidseiendommer settes til 3,5 promille med et bunnfradrag på 1 100 000 kroner.
 - b. Eiendomsskatten betales i tre terminer.
 - c. Ved taksering og utskrivning av eiendomsskatt benyttes kommunens eiendomsskattevedtekter.
 - d. Nye boliger fritas for eiendomsskatt i 2 år
14. Gebyrer, avgifter og brukerbetalinger fastsettes ut i fra de til enhver tid gjeldende lover, forskrifter og retningslinjer.
15. Gebyrer, avgifter og brukerbetalinger for 2024 vedtas i tråd med "Prisliste kommunale tjenester".
16. Nye gebyrer, avgifter og brukerbetalinger gjøres gjeldende fra 1. januar 2024 dersom ikke annet er fastsatt.
17. Mål og resultatkrav for tjenesteområdene fastsettes i samsvar med budsjettdokumentet.
18. Driftstilskudd til Ringerike kirkelige fellesråd for 2024 settes til 23 500 000 kroner. Investeringsstilskudd settes til 5 000 000 kroner.
19. Ordførers godtgjørelse settes til 100 prosent av stortingsrepresentanters godtgjørelse. Varaordførers godtgjørelse settes til 76,5 prosent av ordførers godtgjørelse. Øvrige folkevalgte godtgjørelse følger kommunens godtgjøringsreglement.

Følgende forslag fra Ohren (AP) pva. AP og forslag fra Hundhammer (H) pva. H, SP, FrP, KrF, V og PP følger ut på høring:

AP:

Drift:

- Ingen endring av eiendomsskatt, innretning og nivå 2023 videreføres
- Ungdomstrinnet på Nes skole opprettholdes, og det søkes politisk samarbeid med Sør Aurdal.
- Ingen reduksjon i ungdomskontakt-tilbud.

Investeringer:

- Nytt Hønefoss sykehjem prioriteres, oppstart så raskt som praktisk og økonomisk forsvarlig
- Byggetrinn 2 Alles Kulturhus, noe som vil være et sterkt bidrag til Ringerike kommunes kultursatsing på barn og unge

Selvkost:

- Ringerike Arbeiderparti innser at økning i kostnader til vann, avløp og rens (VAR) er utfordrende for mange innbyggere, spesielt når de fleste andre kostnader stiger. Vi vil ikke finne rom for å «subsidiere» abonnenter fra kommunens driftsbudsjett. En slik ordning vil ikke kunne rettes mot de som har minst, men tilfalle alle abonnenter.
- Det er viktig at selvkost- ordninger gjøres tilgjengelig og forståelig for alle innbyggere, vi ber Kommunedirektøren prioritere dette. Arbeiderpartiet vil vurdere andre innretninger som enn det som ligger i dagens modell fra Kommunedirektører.

Ringerike Arbeiderpartiet ønsker en heltidskultur, hvor det i størst mulig grad skal utlyses stillinger i 100% der dette er mulig. Vi mener at dette er tiltak som er viktig for de ansatte og brukerne av kommunale tjenester.

H, SP, FrP, KrF, V og PP:

Følger med ut på høring:

- Kommer ikke til å øke eiendomskatten
- Kommer til å opprettholde sommerskolen
- For oss har det vært en politisk prioritering å opprettholde dagens skole- og barnehagestruktur og kommer til å vise dette i budsjettet vi legger frem i desember.
- Kommer ikke til å kutte stillingen på Nes og kommer til å jobbe mot Sør-Aurdal for å øke elevtallet. Hvis vi vil noe med Nes og utvikle Nes er det viktig å opprettholde en skole.
- Kommer ikke til å kutte i Heggen barnehage.
- Vi skal gjøre det vi kan for å skjerme direkte tjenesteyting innen helse og oppvekst - altså ansatte og brukere

Innledning/Bakgrunn:

Kommunestyret skal en gang i året vedta budsjett for kommende driftsår. Budsjettet er bindende for organisasjonens arbeid i budsjettåret. Det skal også vedtas en handlingsplan som skal omfatte neste fireårsperiode. Handlingsplanen skal synliggjøre økonomiske konsekvenser de etterfølgende år av tiltak i årsbudsjettet og gi uttrykk for kommunens mål og strategier basert på kommuneplanens langsiktige deler. Kommunedirektøren har ansvar for å fremme forslag til årsbudsjett og handlingsplan. Formannskapet har ansvar for å innstille til kommunestyret. Innstillingen skal legges ut til alminnelig ettersyn tidsnok til at

allmennheten får anledning til reelt å vurdere de fremsatte forslag og senest 14 dager før innstillingen behandles av kommunestyret. Kravet om alminnelig ettersyn gjelder likevel ikke ved innstilling som gjelder endringer i årsbudsjettet eller økonomiplanen. Det er kommunestyret selv som vedtar årsbudsjett og handlingsplan, og vedtaket skal fattes innen utgangen av året før det aktuelle budsjettåret.

AMU (arbeidsmiljøutvalget) hadde budsjett på sin sakliste 15. juni i år, og deres forslag om satsingsområder vedlegges saken.

Beskrivelse av saken:

Grunnlaget for kommunedirektørens arbeid med budsjett og handlingsplan er gjeldende kommuneplan, sist vedtatte handlingsplan 2023-2026, kommunestyrets ulike vedtak, informasjon fra formannskapetets strategikonferanse, tertialrapporter gjennom året og sentrale føringer fra statsbudsjettet. Kommunedirektøren presenterte sitt forslag for formannskapet i møte 24.10.2023. Det foreslås endringer i kommunens prisliste for kommunale tjenester. Prislisten er integrert i handlingsplandokumentet og vedtas som en del av budsjett 2024. Formannskapet legger budsjettsaken ut til høring med eventuelle kommentarer og endringsforslag i sitt møte 7. november. Endelig behandling i formannskapet blir 29. november med innstilling til kommunestyret. Kommunestyret behandler sak om budsjett 2024 og Handlingsplan 2024-2027 i sitt møte 14. desember.

Juridiske forhold:

Spesielt kommunelovens §§ 14-1 og 14-2 som beskriver kommunestyrets plikter i forbindelse med økonomiplaner og økonomisk risikostyring.

Økonomiske forhold:

Balanse i økonomien er en viktig forutsetning for et godt tjenestetilbud over tid. Det bør også være en målsetting om å bygge opp fondsreserver for å møte fremtidige behov og variasjoner i driften, samt bygge opp egenkapital til investeringer. Årsbudsjettet er en bindende økonomisk plan for hele kommunens tjenesteleveranse. Skjer det endringer i løpet av budsjettåret som får betydning for årets inntekter eller utgifter skal det foretas nødvendige endringer i budsjettet. Endringer som påvirker de økonomiske rammene i sektorene eller de sentrale budsjettpostene skal vedtas av kommunestyret

Forholdet til kommuneplanens samfunnsdel:

Kommuneplanens samfunnsdel er med i grunnlaget for utarbeidelse av budsjett og handlingsplan. Budsjett og handlingsplan skal fordele ressurser og definere tiltak og strategier slik at hovedmålene i samfunnsdelen oppnås på sikt.

Kommunedirektørens vurdering:

Et utfordrende budsjett i en utfordrende tid. Det er hovedbudskapet i budsjettet for 2024 og planene inn i neste fireårs periode. Regjeringen følger opp sine tidligere signaler på at kommunene må forberede seg på trangere økonomiske tider. De nasjonale velferdsordningene vi alle nyter godt av tar stadig større del av statens inntekter, og bruk av penger fra oljefondet når stadig nye høyder. Kommunene må bidra til å bremse det offentlige forbruket og det økonomiske handlingsrommet reduseres i årene som kommer. Stadig økende renteutgifter, økte sosialhjelpsutbetalinger og varierende energipriser er i stor grad overlatt til kommunene selv å håndtere med egne midler. Regjeringen oppfordrer kommunene til å bremse kraftig når det gjelder investeringer og kun igangsette investeringsprosjekter som er helt nødvendige eller som bidrar til å øke kommunens økonomiske handlingsrom. Ringerike kommune har heldigvis ferdigstilt mange store prosjekter de siste 10 årene, og fått mye for pengene. Investeringsbudsjettet til kommunen holdes derfor på et minimum de neste årene, men behovet for et nytt omsorgssenter før 2030 ligger der.

Kommunen hadde i 2022 et negativt driftsresultat, og prognoser for 2023 viser at det også vil skje i år. Det er ikke bærekraftig over tid og den trenden må snus. For å opprettholde dagens tjenestetilbud i så stor grad som mulig har kommunedirektøren lagt press både på inntekts- og utgiftssiden i budsjettet. Det er lagt inn forventning om noe høyere inntekter fra

skatt og rammetilskudd enn beregningene fra Departementet viser og vi forventer stigende utbytter fra eierskap i kraftselskap. Utgiftssiden legges med utgangspunkt i dagens tjenesteleveranse, men ressursbruken må varig ned fra 2024. Det betyr reduksjon i lønnsutgifter på rundt 30 millioner kroner, tilsvarende rundt 40 årsverk. Hele organisasjonen blir berørt, men målet må være at innbyggerne fortsatt opplever et godt og omfattende tjenestetilbud.

Sektorene er kompensert for lønnsvekst og tilført 45 millioner kroner i nye tiltak og kostnadsjusteringer. Forslaget følger opp de politiske vedtakene og kommunen ivaretar sine lovpålagte oppgaver. Klimabudsjettet viser også at vi gjennomfører tiltak og fremhever de viktigste klimautfordringene som Ringerike står overfor. Dette gir godt grunnlag for å ta gode politiske beslutninger i årene som kommer. Vår oppgave er å se langt nok fremover for å legge til rette for fremtiden uten at dette gir handlingslammelse på kort sikt. Det er nødvendig med omstilling og effektivisering for å kunne møte utfordringene og sikre økonomisk bærekraft fremover. Fokus på gjeldsgrad, netto driftsresultat, disposisjonsfond og smarte løsninger skal sikre et nødvendig økonomisk handlingsrom i årene fremover. Selv om budsjettet for 2024 blir stramt, og selv om alt som påvirker oss er utfordrende, legger rådmannen med dette frem et forsvarlig og realistisk budsjettforslag.

Tore Isaksen
kommunedirektør

Vedlegg:

Budsjett 2024 og HP 2024-2027 på 1-2-3

AMU forslag til satsingsområder 2024 fra møtet i juni 2023